

ŠIRVYDAS JUOZAS OTAS

Gimė 1875 04 4 Dauliūnuose Rokiškio rajone,
mirė 1935 12 27 Jūžintuose Rokiškio rajone

Visuomenės ir spaudos veikėjas, knygnešys, publicistas

Skaityti ir rašyti mokė motina ir daraktorius, vėliau mokėsi Jūžintų valdinėje pradinėje mokykloje. Kamajuose pas vietos siuvėją pramoko siuvėjo amato. Siekdamas platesnio išsilavinimo, kurį laiką klausė filosofijos ir visuotinės literatūros paskaitų Mokslo ir meno akademijoje Bruklino.

Dar jaunuolis iš Prūsų gabenos ir savo apylinkėje platino lietuviškas knygas ir laikraščius. 1894–1895 m. leido ranka rašytą laikraštėlį „Triūsas Mužikėlio“. 1896 m. už lietuvišką veiklą kalintas Panevėžio kalėjime, trims metams išstremtas į Latviją. 1901–1902 m. kūrė lietuviškas nelegalias spaudos platinimo ir tautosakos rinkimo draugijas. 1901 m. Panemunėlyje suorganizavo slaptą Žvaigždės draugiją, kurios nariai rinko tautosaką, ruošė slaptus vaidinimus. 1902 m. emigravo į JAV, įsikūrė Filadelfijoje. Redagavo leidinius: 1903–1905, 1907–1912 m. „Vienybė Lietuvininkų“, 1905–1907 m. „Kova“, 1920–1928 m. „Vienybė“. Įstojo į socialistų partiją, buvo veiklus jos kuopų organizatorius. 1905 m. buvo vienas iš steigėjų Komiteto revoliucijai remti Lietuvoje. Dirbo nuo 1912 m. Ellis Island imigracijos stotyje vertėju, nuo 1913 m. Bruklino vedybų leidimams duoti biure. 1916 m. buvo Lietuvos autonomijos fondo, vėliau pavadinto Nepriklausomybės Fondu, sekretoriumi. 1917 m. išrinktas į Tautinę tarybą Niujorke. Sušlubavus sveikatai, 1928 m. spalio 6 d. sugrįžo į Lietuvą. Įsikūręs gimtuosiuose Jūžintuose, aktyviai dalyvavo Lietuvos šaulių sąjungos, Lietuvių tautininkų sąjungos veikloje, buvo keleto laikraščių redaktorius, rinko medžiagą lietuvių kalbos etimologiniam žodynui, norėjo įsteigti knygyną.

Už lietuviybės puoselėjimą, nuopelnus tautai nepriklausomos Lietuvos Vyriausybės apdovanotas Lietuvos Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu.

Bendradarbiavo Lietuvos ir JAV spaudoje, rašė lietuvių žurnalistikos istorijos, literatūros kritikos straipsnių, paskelbė eilėraščių. Kūryba ir atsiminimai publikuoti leidiniuose: „Aušrininkas Jonas Šliūpas“ (1934), „Aušta rytas, aušta naujas...“ (1977), Knygnešys 1864-1904“ (T. 3, 1997), „Kovotojų giesmės“ (1907), „Naujos kantičkos arba politiškos giesmės“ (1907), „Pasaulio lietuviai“ (1935), „Revoliucijos ir socializmo dainos ir eilės“ (1908) ir kt.

Paskelbė biografinių atsiminimų „Jozas O. Širvydas (1875-1935) : biografijos bruožai“, kurie, sūnaus redaguoti, pasirodė 1941 m. Išvertė J. Čirikovo apysaką „Ant gyvenimo slenksčio“ (1921). Išleido publicistinių knygų.

Pasirašinėjo slapyvardžiais Aitvaras, Audrupats, Daugmatis, Kregždūnaitis, Vargomatis ir kt.

Knygos

Atilos siaubimas lietuvių kraštais / parašė J.O. Širvydas. - Cleveland, Oh. : spauda ir lėšos "Dirvos", 1919. - 205, [3] p. : iliustr.

Kaip pasimokinus plaukti / J.O. Širvydas. - [Čikaga (Il.)] : [„Jaunosios Lietuvos“ red.], 1914 (Chicago, Ill. : Zemaitis ir Baczunas spauda). - 64 p. : iliustr.

Lietuvių prabočiai Lydai / parašė J.O. Širvydas. - Cleveland, Ohio : lėšos ir spauda „Dirvos“, 1918. - 35 p.

Jozas O. Širvydas (1875-1935) : biografijos bruožai / redagavo Vyt. Širvydas. - Cleveland, Ohio : Draugai-Prenumeratoriai, 1941. - 493, [1] p., [9] iliustr., portr. lap.

Kultūriški piešiniai : keturios lekcijos skaitytos viešuose susirinkimuose / Vargomatis. - Chicago (Ill.) : M.G. Valaskas, 1912. - 140 p.

Rytojun bežiurint : visuomeniniai-pedagoginiai straipsniai / Aitvaras. - Brooklyn : Vienybė lietuvininkų, 1913. - 174 p.

20 metų atgavus spaudos laisvę Lietuvoje : [referatas] / [Jozas Otas Širvydas]. - [Brooklyn, N.Y.] : [s.n.], [1924]. - [12] l.

Vertimai

Čirikovas J. Ant gyvenimo slenksčio : apysaka / E. Čirikov ; sulietuvino J.O. Širvydas. - Brooklyn, N.Y. : spauda ir lėšos „Vienybės“, 1921. - 46 p.

Darbininkams atlyginimo įstatymas : išleistas New Yorko valstijoje gruodžio mėn. 1913 / [iš anglų kalbos vertė J.O. Širvydas ir J. Gedminas]. – Brooklyn, New York : „Vienybės lietuvininkų“ spauda ir lėšos, 1914. – 96 p.

Moyer H. P. Socijalizmo A-B-C / pagal H.P. Moyer sutaisė [vertė] ir išleido J.O. Širvydas. – [Philadelphia, Pa.] : J.O. Širvydas, 1906. – 32, [2] p.

Spargo J. Kūdikių vergija "Laisvoje" Amerikoje / sutaisė pagal J. Spargo J. Širvydas. – Philadelphia (Pa.) : Spauda "Kovos", 1907. – 20 p. : iliustr.

Warren F. D. Dėlko žmogus lieja prakaitą? : palyginimai ir paveikslėliai : su iliustracijomis / pagal F.D. Warren sutaisė ir išleido savo kaštais J.O. Širvydas. – Plymouth, Pa. : J.O. Širvydas, 1904. – 15, [1] p. : iliustr.

Rengti, redaguoti leidiniai

Kaip tapti Suvienytų Valstijų piliečiu? : aiškiai išguldyti pilietytės įstatymai su reikalingais klausimais ir atsakymais / [parengė Juozas Otas Širvydas]. – So. Boston, Mass. : „Keleivio“ spauda ir lėšomis, 1912. – 29 p.

Kova : savaitinis darbininku laikraštis. – 1905, geg. 9 (Nr. 1)-1917, gruod. 14 (Nr. 50). – Philadelphia (Pa.) : [Lietuvių socialistų sąjunga Amerikoje], 1905-1917. – Savaitinis. – Red.: [Juozas Otas Širvydas, 1905, gegužės 9 (Nr. 1)-1907, geg. 3 (Nr. 17)].

Lietuvių demonstracija didžiajame New Yorke liepos 4 d., 1918 / redagavo J.O. Širvydas ; spaudon tvarkė ir sustatė P. Mulevičius ir M. Milukas. – Brooklyn, N.Y. : išleido Didžiojo New Yorko lietuvių draugijų veikiančysis komitetas, 1918. – 64 p. : nat., iliustr.

Šliūpas J. Kuningas Vladislavas Dembskis : jo gyvenimas, raštai ir darbai / Jonas Šliūpas ; [redaktorių komitetas: J. Šliūpas, J.O. Širvydas, K. Vairas-Račkauskas]. – Scranton, Pa. : [V. Dembskio biografijos leidimo komitetas], 1916. – 165, [3] p., [5] iliustr. lap. : iliustr.

Triusas muzikėlio : laikraštėlis / redaktorius Juozas Otas Širvydas. – Nr. 1 (1894, geg. 8)-Nr. 30 (1895, kovo 10). – Dauliūnai, Rokiškio r. : J.O. Širvydas, 1894-1895. – Įvairaus dažnumo. – Rankraštis.

Vienybė : Lithuanian semi-weekly. – 1920, Nr. 39-1985, Nr. 29. – Brooklyn (N.Y.) : [s.n.], 1920-1985. – [Red.: J. O. Širvydas 1920-1928]. – Anksčiau leistas: Vienybė lietuvininkų. – Leidž. nuo 1886 m.

Vienybė lietuvininkų : garsas susivienijimo : the only Lithuanian newspaper. – 1886, vasaris (No. 1)-1920, No. 38. – Plymouth, Pa. : [s.n.], 1886-1920. – Savaitinis. – Red.: [Juozas Otas Širvydas, 1903-1905; 1907-1912]. – Toliau leidžiamas: Vienybė.

Šaltiniai

Knygotyra. – Vilnius, 1997. – P. 331-332.

Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1976-1985. – T. 10 (1983), p. 603

Lietuvių enciklopedija. – Boston, 1953-1985. – T. 30 (1964), p. 13-14

Lietuvių išeivija Amerikoje. – Boston, 1961. – P. 394-397.

Lietuvių literatūros enciklopedija. – Vilnius, 2001. – P. 490.

Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1966-1971. – T. 3 (1971), p. 410.

Rokiškio krašto knygnešiai. – Rokiškis, 2004. – P. 34-37.

Vanagas V. Lietuvių rašytojų sąvadas. – Vilnius, 1996. – P. 142.

Žurnalistikos enciklopedija. – Vilnius, 1997. – P. 491.

Akademikas. – 1936, Nr. 1, p. 19.

Dilgėlės. – 1906, gruod. 15 (Nr. 3), p. 20.

Dirva. – 1976, geg. 6, p. 5; geg. 13, p. 5.

Gimtasis Rokiškis. – 1990, bal. 3; 1995, bal. 15; 2005, bal. 9, p. 1, 4; 2014, gruod. 13, p. 10-11; 2016, geg. 21, p. 5; geg. 24, p. 3; geg. 26, p. 5; birž. 14, p. 3; 2020, geg. 9, p. 7.

Kova. – 1911, birž. 9 (Nr. 23), p. 276-277.

Laisvė. – 1912, rugp. 2 (Nr. 62), p. 2.

Lietuvos aidas. – 1935, gruod. 28 (Nr. 347, 348), p. 2

Literatūra ir menas. – 1983, vas. 12, p. 14.

Literatūros naujienos. – 1936, Nr. ½, p. 6.

Naujos knygos. – 1984, nr. 7, p. 38-39.

Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos. – 2019, Nr. 2(28), p. 141–151.

Panevėžio rytas. – 1995, bal. 19, p. 5

Prie Nemunėlio. – 1995, rugpjūtis (Nr. 13), p. 3-4.

Tarp knygų. – 2005, Nr. 4, p. 39.

Trimitas. – 1929, Nr. 6, p. 84-85; 1936, Nr. 1 (saus. 3), p. 9.

Žvaigždė. – 1906, saus. 5 (Nr. 1), p. 2-3.